

17. 1. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K 1. lednu 2023 došlo (zase) k běžné a pravidelné valorizaci úrazových rent

V pravidelném - zákoníkem práce předvídaném - termínu se navyšují náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti pro zaměstnance poškozené na zdraví pracovním úrazem nebo nemocí z povolání (tzv. úrazové renty), jakož i renty (náhrady nákladů na výživu) pro pozůstalé po zesnulých zaměstnancích. Jak navazuje valorizace pro rok 2023 na valorizace z r. 2022?

Vláda je podle zmocnění v ust. § 271u odst. 2 zákoníku práce, vzhledem ke změnám, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně a životních nákladů, povinna upravit nařízením (nařízením vlády) podmínky, výši a způsob náhrady za ztrátu na výdělku, která je zaměstnancům přiznávána z titulu škody v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Totéž platí i pro náhradu nákladů na výživu pozůstalých, na kterou mají nárok osoby, kterým zaměstnanec zemřelý v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, poskytoval výživu (nebo byl povinen ji poskytovat). K valorizaci má docházet zásadně od počátku kalendářního roku. A tak tomu také v posledních letech vždy bylo. Nepříznivý inflační vývoj a zdražování si však v průběhu roku 2022 vyžádalo i mimořádné valorizace v průběhu kalendářního roku.

Náhrada za ztrátu na výdělku (po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity) přísluší zaměstnanci dle ust. § 271b odst. 1 věty první zákoníku práce ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody (případně následně dále valorizovaným - čili jde o tzv. rozhodný výdělek) a výdělkem dosahovaným po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání s připočtením případného invalidního důchodu pobíraného z téhož důvodu. (Invalidní důchod tedy rentu snižuje.)

Princip resp. forma valorizace

V mnoha, ba většině případů se tak při valorizaci renty (už dávno) nepočítá (v konkrétním případě konkrétního nároku konkrétního poškozeného) se skutečným původním průměrným výdělkem, ale jakýmsi fiktivním, teoretickým výdělkem, tedy původním průměrným výdělkem, který už však byl v minulosti mnohokrát valorizován. Jde o rozhodný výdělek. **Aby výše renty (náhrady) byla správně vypočtena, musí se zohlednit všechny na sebe navazující valorizace od okamžiku, ke kterému byla prvotní výše renty spočítána.**

Přitom, když dochází k valorizaci, tak se nezvyšuje o dané procento nebo o danou pevnou částku samotná renta, ale původní průměrný výdělek (rozhodný výdělek). Zajímavostí je, že dříve - ještě vloni, pokud jde o nařízení vlády č. [508/2021](#) Sb. příslušné valorizační předpisy (nařízení vlády) obsahovaly v poznámce pod čarou přehled (seznam) předchozích valorizačních předpisů. Aktuální valorizační předpis - nařízení vlády č. [413/2022](#) Sb. však podobný přehled neobsahuje.

Rekapitulace posledních předchozích valorizací (v průběhu roku 2022)

1) Renty přiznané s účinností do 31. prosince 2021 byly navýšeny prostřednictvím valorizace rozhodného (průměrného) výdělku o 1,3 % a (plus) pevnou částku 300 Kč od 1. ledna 2022, tedy k běžnému termínu valorizací, a to na základě nařízení vlády č. [508/2021](#) Sb.

2) Avšak již k 1. červnu 2022 byly všechny renty, a to jak ty, na které vznikl nárok do 31. 12. 2021, tak na ně vznikl nárok i později v průběhu roku 2022, znovu navýšeny. Byl valorizován průměrný výdělek o 8,2 %. Šlo o první mimořádnou valorizaci v roce 2022, a to na základě nařízení vlády č. [138/2022](#) Sb.

3) K 1. září 2022 pak došlo k další (druhé) mimořádné valorizaci všech rent, a to prostřednictvím valorizace rozhodného výdělku o 5,2 %, a to na základě nařízení vlády č. [256/2022](#) Sb.

A tak se v roce 2022 valorizovalo hned třikrát, když došlo k běžné valorizaci od 1. ledna 2022 a rovněž ke dvěma dalším mimořádným valorizacím v průběhu roku 2022. A nyní již zase následuje běžná valorizace k počátku nového kalendářního roku - k 1. lednu 2023.

Aktuální valorizace

Náhrada za ztrátu na výdělku se upravuje tak, že průměrný výdělek rozhodný pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku již dříve zvýšený podle příslušných pracovněprávních předpisů se zvyšuje o 5,1 %. [\[1\]](#)

Příklad:

Dosavadní rozhodný výdělek činí 20 000 Kč a náhrada za ztrátu na výdělku 10 000 Kč. Rozhodný výdělek se zvýší o 5,1 % na 21 020 Kč. Náhrada se tak zvyšuje o nárůst rozhodného výdělku 1 020 Kč na 11 020 Kč.

Pro koho platí jaká valorizace

Všechny renty, na které vznikl nárok v průběhu roku 2022, ať už na ně vznikl nárok před první mimořádnou valorizací (t.j. před 1. 6. 2022) či před druhou mimořádnou valorizací (t.j. před 1. 9. 2022) nebo na ni vznikl nárok později, třeba až koncem roku 2022, až do 31. 12. 2022, tak musejí (musely) být valorizovány (prostřednictvím navýšení rozhodného výdělku) o 8,2 % (1. mimořádná valorizace v r. 2022 na základě nařízení vlády č. [138/2022](#) Sb.),[\[2\]](#) pak o 5,2 % (2. mimořádná valorizace v r. 2022 na základě nařízení vlády č. [256/2022](#) Sb.)[\[3\]](#) a o 5,1 % (řádná valorizace od 1. 1. 2023 na základě nařízení vlády č. [413/2022](#) Sb.).

Ovšem rent, na něž vznikl nárok v průběhu roku 2022, se netýkala a netýká valorizace (rozhodného výdělku) o 1,3 % + 300 Kč (t.j. 1. řádná valorizace v roce 2022 na základě nařízení vlády č. [508/2021](#) Sb., která se týkala jen rent, na které vznikl nárok do 31. 12. 2021).[\[4\]](#) Podobně se aktuální valorizace o 5,1 % netýká rent, na které vznikne nárok od 1. 1. 2023. Aktuální valorizace od 1. 1. 2023 se týká jen rent, na které vznikl nárok do 31. 12. 2022.[\[5\]](#)

Náhrada nákladů na výživu pozůstalých

Na stejném principu valorizace rozhodného výdělku o 5,1 % je postavena i valorizace rent pro pozůstalé, kterým byl zemřelý zaměstnanec povinován výživou - náhrad nákladů na výživu pozůstalých (ust. § 271h zákoníku práce). Při výpočtu náhrady nákladů na výživu pozůstalých se rovněž vychází z průměrného výdělku zaměstnance zjištěného před jeho smrtí (případně již následně valorizovaného) s tím, že pokud zemřelý před svou smrtí poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu jedné osobě, pak náhrada nákladů na výživu pozůstalých činí 50 % uvedeného průměrného výdělku. Pokud poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu více osobám, činí náhrada 80 % průměrného výdělku. Je-li tedy více pozůstalých splňujících uvedenou podmínku, rozdělí se náhrada mezi ně. Náhrada nákladů na výživu všech pozůstalých však nesmí úhrnem převýšit částku, do které by příslušela (samotnému) zemřelému zaměstnanci náhrada za ztrátu na výdělku (tedy jeho vlastní

renta, kdyby nezemřel).

Od částek připadajících na jednotlivé pozůstalé se odečte důchod přiznaný pozůstalým z důvodu smrti zaměstnance. K případnému výdělků pozůstalých se přitom nepřihlíží.

Náhrada na výživu pozůstalých se neposkytuje déle, než by příslušela náhrada za ztrátu na výdělků samotnému zemřelému, vyplácí se tedy nejdéle do měsíce, v němž by poškozený dosáhl věku 65 let. Nárok na rentu je jen po dobu, po kterou byl náleželo od zemřelého výživné. Nezaopatřené děti tak na ni ztrácí nárok, jakmile dosáhnou schopnosti se sami živit, např. dokončením studia.

Valorizace nejen pro zaměstnance, ale i pro vojáky a policisty a pozůstalé po nich

Obdobná (valorizační) opatření jako Nařízení vlády č. [413/2022](#) Sb., o úpravě náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání a o úpravě náhrady nákladů na výživu pozůstalých podle pracovníprávních předpisů (nařízení o úpravě náhrady), jak jsme shora popsali valorizaci, kterou tento právní předpis přináší, provádějí též

- Nařízení vlády č. [412/2022](#) Sb., o úpravě náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě vzniklé služebním úrazem nebo nemocí z povolání vojáků při výkonu vojenské základní nebo náhradní služby a výkonu vojenských cvičení, o úpravě náhrady za ztrátu na platu po skončení neschopnosti výkonu služby nebo při invaliditě vzniklé služebním úrazem nebo nemocí z povolání vojáků z povolání a o úpravě náhrady nákladů na výživu pozůstalých (nařízení o úpravě náhrady poskytované vojákům a pozůstalým) a
- Nařízení vlády č. [414/2022](#) Sb., o úpravě náhrady za ztrátu na služebním příjmu po skončení neschopnosti ke službě vzniklé služebním úrazem nebo nemocí z povolání a o úpravě náhrady nákladů na výživu pozůstalých.
- Nařízení vlády č. [412/2022](#) Sb. a č. [414/2022](#) Sb. jsou vyhlášeny ve stejné částce Sbírky zákonů (č. 186 pro rok 2022) jako nařízení vlády č. [413/2022](#) Sb., které přináší valorizaci rent pro zaměstnance nebo jejich pozůstalé podle zákoníku práce, jak jsme ji stručně popsali.

Richard W. Fetter,

právník specializující se na pracovní právo a související kapitoly práva občanského

[1]Ust. § 2 nařízení vlády č. [413/2022](#) Sb.

[2]Viz ust. § 5 nařízení vlády č. [138/2022](#) Sb.

[3]Viz ust. § 5 nařízení vlády č. [256/2022](#) Sb.

[4]Viz ust. § 2 odst. 1 nařízení vlády č. [508/2021](#) Sb.

[5]Ust. § 3 odst. 1 nařízení vlády č. [413/2022](#) Sb.

© EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost zaměstnavatele a zaměstnance v souvislosti s využitím umělé inteligence](#)
- [Nový návrh zákona o platformové práci – 2. díl: Redefinice závislé práce](#)
- [Home office v Česku, Německu a Rakousku: je česká právní úprava práce na dálku dostatečně flexibilní?](#)
- [Postoupení pohledávky na náhradu škody v pracovněprávních vztazích](#)
- [Návrh zákona o digitálních platformách přináší více, než se na první pohled zdá](#)
- [Odposlechy na pracovišti, policejní vyšetřování a skončení pracovního poměru](#)
- [Odpovědnost zaměstnance za schodek](#)
- [Konec improvizace v odměňování: zamyšlení nad návrhem transpozice směrnice o transparentním odměňování](#)
- [Nový návrh zákona o platformové práci – 1. díl](#)
- [Genderový audit jako strategický nástroj zaměstnavatele: Jak se připravit na implementaci směrnice 2023/970?](#)
- [Pokuta za švarcsystém kurýrů Rohlíku potvrzena Ústavním soudem](#)